

‘Het was een ongewisse lente.’

Het was lang geleden dat ik het boek had gelezen en afgezien van deze zin herinnerde ik me er vrijwel niets van. Ik had je niets kunnen vertellen over de mensen die erin voorkwamen of wat er met hen gebeurde. Ik had je niet kunnen vertellen (alleen later pas, nadat ik het had opgezocht) dat het boek in 1880 begon. Niet dat het ertoe deed. Alleen toen ik jong was geloofde ik dat het belangrijk was om te onthouden wat er gebeurde in alle romans die ik las. Nu weet ik beter: wat ertoe doet is wat je tijdens het lezen ervaart, de gemoedstoestanden die het verhaal oproept en de vragen die bij je opkomen, en niet per se de fictieve gebeurtenissen die beschreven worden. Dat zouden ze je op school moeten leren, maar dat doen ze niet. De nadruk ligt in plaats daarvan altijd op wat je hebt onthouden. Hoe zou je anders een bespreking kunnen schrijven? Hoe zou je kunnen slagen voor een tentamen? Hoe zou je ooit kunnen afstuderen in de letteren?

Ik hou van de romanschrijver die bekende dat hij na het lezen van *Anna Karenina* alleen het detail van een pot honing in een picknickmand had onthouden.

Wat me al die tijd sinds ik *De jaren* heb gelezen, is bijgebleven, is het begin, die eerste zin, gevolgd door een beschrijving van het weer.

‘Begin een boek nooit met het weer’ luidt een van de eerste schrijfgeregels. Ik heb nooit begrepen waarom niet.

‘Allerguurst novemberweer’ is de derde zin van *Het grauwe huis*. Waarna Dickens op kenmerkende wijze eindelijk uitweidt over mist.

‘Het was een donkere, stormachtige nacht.’ Ik heb nooit begrepen waarom het een algemeen aanvaarde waarheid is dat het de grootste misser was van (ik ben vergeten wie: ook dat moet ik opzoeken) om zijn roman met deze zin te beginnen. Versmaad omdat die zo saai zou zijn en tegelijk ook te melodramatisch.

(Oorspronkelijk Edward Bulwer-Lytton. In 1830, in een roman met de titel *Paul Clifford*. Later ook anderen, spottend, met als saillantste voorbeelden Ray Bradbury, Madeleine L’Engle en Snoopy.)

‘Fantasieloos’ was het woord dat Oscar Wilde gebruikte om mensen te beschrijven die het weer als een gespreksonderwerp beschouwden. Nu was het weer, en helemaal het Engelse weer, in zijn tijd natuurlijk ook echt saai. Niet het veel grilliger, vaak apocalyptische gebeuren waarover mensen overal ter wereld vandaag de dag niet uitgepraat raken.

Maar laten we daarbij niet vergeten dat Dickens het niet had over normale mist – gecondenseerde waterdamp, laaghangende bewolking – maar over een giftige rookdeken veroorzaakt door de smerige industriële vervuiling van Londen.

Het was een ongewisse lente.

Ik maakte elke ochtend vroeg een wandeling. In een verder weinig plezierige tijd was het zo ongeveer het enige waaraan ik plezier beleefde: de magnolia's die hun bloemen openvouwden en, zo aangrijpend snel viel me elk jaar op, maar al helemaal die lente van 2020, hun bloemblaadjes alweer lieten vallen. De kersenbloesems nog mooier, goed dan, het mooiste, maar ook zij van korte duur. De narcissen in al hun varianten en de schrille tulpen die er bijna uitzagen als wilde, om aandacht schreeuwende monden. 'Te luidruchtig' noemde Sylvia Plath een keer de tulpen in een vaas, die volgens haar 'te rood' waren. Zoals Rilkes bange bloemen die 'oprijzen met één boodschap: rood'. Elizabeth Bishop zag de vlekjes op de bloembladeren van de kornoelje als schroeiplekken van een sigarettenpeuk. Dichters.

Kan het toeval zijn dat de namen van bloemen ook altijd mooie woorden zijn? *Rose*. *Violet*. *Lily*. Namen die zo aanspreken dat mensen ze voor hun pasgeboren dochtertje kiezen. *Jasmine*. *Camellia*. Ik kende ooit een bulldog die *Petunia* heette. Een kat die *Mimosa* heette.

Ik kan nog allerlei andere mooie namen bedenken: *anemoon*, *abelia*, *azalea*. Er zal vast ook wel een uitzondering zijn. Er zijn altijd uitzonderingen. Maar hoewel ik zelf niet echt dol ben op *flox*, kan ik toch geen enkele echt lelijke bloemennaam bedenken. Jij wel?

Er zijn wel andere planten, zoals onkruid en kruiden, met afgrijselijke namen. *Vetch* bijvoorbeeld, *wikke*. We overwegen de baby *Vetch* te noemen. Dit is de tweeling: *Schizantus* en *Stijve Wikke*. *Smeerwortel*. *Trollius*. *Alsem*, waar *Galsem* van afgeleid is, de naam van de duivelsleerling in C.S. Lewis' *Brieven uit de hel*.

Leeuwenbek! Niet voor een meisje, maar een goede naam voor een kat.

Er waren dagen dat ik heel lang wandelde, soms wel drie of vier uur. Ik maakte een rondje. Ik ging van park naar park. Daar stonden de bloemen. In het begin, voordat de speeltuinen gesloten werden, vond ik het troostrijk om naar de jonge kinderen te kijken of zelfs alleen maar hun tinkelende stemmen te horen als ik dichtbij op een bankje ging zitten. (Niet om te lezen, zoals ik in normale tijden zou doen. Ik kon me niet meer concentreren. Alleen het nieuws wist mijn aandacht vast te houden, net dat ene wat ik liever had genegeerd.) Ik keek ook graag naar spelende honden, voordat de losloopgebieden afgesloten werden. Ergens waren we allemaal teruggebracht tot de status van kinderen. Dit waren de regels: als je ze overtreedt, word je gestraft en worden je gelukkig makende vrijheden verder ingeperkt. In het belang van iedereen: duidelijk. Maar de honden, wat hadden zij misdaan?

Ik zag natuurlijk nog steeds flink wat honden die uitgelaten werden. Maar ze zagen er op een of andere manier anders uit. Ze wisten dat er iets loos was. De mistroostige manier waarop ze voortsjokten, met gebogen kop, fronsend. In welke nesten hadden ze zich nu weer gewerkt, leken die fronsen te zeggen.

Een jonge vriendin vond het niet goed dat ik steeds zo lang buiten was.

Je mag een frisse neus halen, zei ze. Maar dat betekent niet urenlang door de straten dolen.

Waarom dat woord, 'dolen', alsof ik een soort verward, zwervend oud vrouwtje was?

Een blokje om, even naar de winkel, erin, eruit, geen gedraal. 'Blijf thuis.' Dat is de regel.

Hou je niet van de domme, zei ze. Je overtreedt de regels en je weet het.

Ze noemde me 'een kwetsbare'. Je bent een kwetsbare, zei ze. En je moet je daarnaar gedragen.

De gouverneur van New York, de man die de regels maakte, was het met haar eens.

Sociale media bliezen een verhaal op over vrouwen in quarantaine die masturbeerden als ze naar zijn dagelijkse persconferentie keken.

Vanochtend had ik een e-mail van een onbekende, een vrouw die boos was om iets wat ik had geschreven. Het is rotzooi, zegt ze. Woord voor woord prutswerk.

Wat kennelijk alleen maar kon betekenen dat ik een prutser was.

Zoals die andere vrouw die me jaren geleden schreef om te laten weten hoezeer ze van me walgde omdat ik over twee personages had geschreven die blijkbaar gebaseerd waren op mijn ouders. Engels was niet haar eerste taal.

Alleen ziek iemand doet moeder of vader zo onrecht, schreef ze krom geformuleerd. Ik hoop jij daarvoor gestraft.

Ik hou van het echt gebeurde verhaal over een schrijver die besloot een fictief personage te baseren op iemand die hij kende. Hij vermomde haar, onder andere door zijn personage een bril met schildpadmontuur in kattenoogvorm te geven en kortgeknipt haar, in plaats van het pagekapsel dat zijn kennis al sinds de middelbare school had. In het echt was de vrouw kinderloos, maar in het boek had ze een zoon van in de twintig.

Een paar weken voordat het boek uitkwam, kreeg de

kennis last van extreem droge ogen, waardoor ze haar contactlenzen niet langer verdroeg. Als nieuwe bril koos ze uiteraard een met schildpadmontuur in katenoogvorm. Omdat ze niet meer jong was en haar haar dunner en bleker werd, stapte ze op aanraden van haar kapper over op een kortere coupe. De schrijver noch verder iemand in het huidige leven van de vrouw wist dat ze als tiener een kind had gekregen en afgestaan voor adoptie. De zoon was inmiddels in de twintig en had pas onlangs besloten op zoek te gaan naar zijn biologische moeder.

Ik heb gehoord dat Tsjechov een roman wilde schrijven die hij *Verhalen uit het leven van mijn vrienden* wilde noemen. Zijn vrienden zullen dat vermoedelijk geen goed idee hebben gevonden.

Eerder deze week een ander boos bericht van iemand die iets wat ik heb geschreven niet had gelezen, maar er wel over had gehoord. Naar hij begreep – beter gezegd verkeerd begreep – had ik een universitair docent aangevallen omdat hij jonge vrouwen seksueel intimideerde.

Waar was JIJ, schreef deze persoon, toen IK misbruikt werd door een OUDERE VROUW? Waar was JIJ?

Waar was ik? Waar was ik? Waarom snijdt die vraag door mij heen? Als ik mensen vertel dat ik in de verleiding ben om hem te antwoorden, zeggen ze allemaal onmiddellijk: Niet doen.

Maar niet elke onbekende die dezer dagen contact met me zoekt is boos. Neem de vrouw uit Albanië die denkt dat ik een Geachte heer ben en aanbiedt mijn vrouw te zijn. Ze zal me veel liefde geven, schrijft ze. Ze zal zorgen dat ik me Echte Man voel. (Trouwens:

waarom is die stroom e-mails gestopt die ik vroeger kreeg met aanbiedingen voor manieren om mijn penis te vergroten?) En ongeveer één keer per week een voicemail van een vrouw die zichzelf een vrijwilliger noemt en alleen maar belt om te horen of alles goed met me is. Telkens dezelfde tekst: God houdt van u. Gevolgd door een Bijbelcitaat.

Uit verschillende hoeken van de kosmos komen kortom goede en slechte wensen mijn kant op gewaaid. Liefde en haat.

Intussen ben ik bezig met een enquête voor een literair symposium en probeer ik een vraag te beantwoorden die ik voortdurend krijg.

Ik ken tweelingenstudies waaraan ook tweelingen meededen van wie de andere tweelinghelft de geboorte niet had overleefd. Voor veel overlevende tweelinghelften had dat geleid tot een levenslang gevoel van gemis, verdriet, leegte en schuld. Er was een man die pas toen hij ruim volwassen was hoorde over zijn doodgeboren tweelinghelft. Hij vertelde dat hij een enorme opluchting ervoer. Eindelijk was er een verklaring voor de pijnlijke leemte die hij altijd had gevoeld en begreep hij waarom er door alle geluk in zijn leven, ongeacht hoe groot het was, altijd een onderstroom van rouw liep.

Ik heb nooit een tweeling gehad, dus waarom raakte het verhaal van die man bij mij een snaar? Waarom voelde het als een openbaring? *Er ontbreekt iets. Er is iets verloren gegaan.* Dit is volgens mij de kern van waarom ik schrijf.

In diezelfde periode lukte het me een tijdlang niet om te lezen. Ik wist ook niet zeker of ik weer in staat zou zijn om te schrijven. Gewoon een van de vele ongewisheden

van die lente. (Ik ken geen schrijver die het niet net zo verging.) Maar het gevoel is gebleven, ik raak het niet kwijt: ik wil weten waarom ik het gevoel heb dat ik al mijn hele leven rouw.

Elk verhaal dat het vertellen waard is, is een liefdesverhaal, zei iemand van wie ik vroeger heel veel hield.

Maar dit is niet dat verhaal.

Ik herinner me een jongen. Hij heette Charles. Naar één kant geharkt blond haar. Weerborstel. Klein voor zijn leeftijd (twaalf of dertien) en met flaporen, wat in combinatie met de weerborstel voor een wat komische aanblik zorgde. Had zo model gestaan kunnen hebben voor Dennis the Menace.

Een jongen, een gewone jongen, op een dag bezeten. Op een doodgewone zaterdagmiddag belt hij me op, deze klasgenoot die ik nauwelijks ken. Wat wil hij? Waarom kan hij geen woord uitbrengen? Het klinkt alsof hij wordt gesmoord.

Zeg iets!

Ik wil je zien, zegt hij uiteindelijk snel. Hij vraagt of hij langs mag komen.

Ik zegt nee en hang op.

Mijn moeder is er ook (ze is er altijd: geen privacy, nooit, van die vrouw). Ze wil weten wie er belde en terwijl ik het vertel gaat ze weer verder met wat ze deed, namelijk uit het raam staren van ons appartement op

de tweede verdieping. (Ik heb nooit iemand gekend die meer tijd bij het raam doorbracht dan zij. Urenlang stond ze naar de buurt te kijken, als was het televisie, nu en dan met een opmerking, bijvoorbeeld over hoe dik mevrouw Prysock werd of om ons te wijzen op iets waarvoor we allemaal kwamen aanrennen: een gevecht, daar had je er veel van, of een huurder die op straat werd gezet of, één keer, en het gedenkwaardigst, een lijk: een springer, op de grond, op slag dood.)

Hoe ziet die jongen eruit? vraagt ze. Heeft hij blond haar?

Kennelijk had hij vanuit een telefooncel gebeld. Hoe hij had achterhaald waar ik woonde weet ik niet, maar hij was op de fiets gekomen en zou de rest van de middag heen en weer blijven fietsen door de straat, onder het toeziend, medelevend en zelfs bewonderend oog van mijn moeder (er was lef voor nodig om als vreemdeling, een ondermaatse blonde witte knul nog wel, in je eentje naar die wijk te fietsen).

Op gezette tijden stapte hij af om weer op te bellen en te proberen me te vermurwen.

Ik herinner me dat ik geen medelijden had. Ook ik was bezeten door iets. Ik voelde me niet geveid. Ik was als de prinses in het verhaal die vol afschuw over haar schouder kijkt naar de kikker die met haar mee naar huis gaat en die ze niet van zich kan afschudden. Maar zij had het de kikker beloofd: dat ze voor altijd vriendjes met hem zou zijn als hij de gouden bal opdook die ze stom genoeg in een put had laten vallen.

Toen het al laat werd en hij maar niet wilde vertrekken, wrong mijn moeder haar handen – *Hij moet hier niet zijn na het donker!* – en begon ik te huilen. Zoveel drama